

مقاله‌ی پژوهشی

بررسی روایی و پایایی مقیاس تکانشگری آیزنک و موری و پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده (DAQ) در دانشجویان دانشگاه اصفهان

خلاصه

مقدمه: هدف این پژوهش بررسی روایی و پایایی مقیاس رفتارهای تکانشی آیزنک و موری و پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده (DAQ) در دانشجویان دانشگاه اصفهان بود.

روش کار: جامعه‌ی پژوهش حاضر، شامل تمام دانشجویان دانشگاه اصفهان در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۲ بود که تعداد ۲۰۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای به عنوان نمونه‌ی پژوهش، انتخاب شدند. به منظور بررسی روایی هم‌زمان مقیاس تکانشگری آیزنک و موری و پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده، از نسخه‌ی یازدهم پرسش‌نامه‌ی تکانشگری بارات استفاده شد. داده‌ها توسط ضرایب پایایی آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی و نیز ضرایب همبستگی پیرسون و دورشته‌ای - نقطه‌ای مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد روایی هم‌زمان مقیاس تکانشگری آیزنک و موری و پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده بر اساس همبستگی معنی‌دار بین نمرات نسخه‌ی یازدهم مقیاس تکانشگری بارات با نمرات مقیاس تکانشگری آیزنک و موری و پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده، تایید شد ($P < 0/05$). پایایی دو پرسش‌نامه بر اساس نتایج ضرایب آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی، تایید گردید. هم‌چنین بین سن، جنسیت، تحصیلات و تاهل با نمرات دو پرسش‌نامه، هیچ رابطه‌ی معنی‌داری به دست نیامد ($P > 0/05$).

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج پژوهش حاضر، مقیاس تکانشگری آیزنک و موری و پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده از روایی و پایایی مناسب جهت استفاده در جمعیت دانشجویان ایرانی برخوردارند.

واژه‌های کلیدی: تکانشگری، توجه، دانشجویان

*مریم امینی

کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

کورس نامداری

استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

مهناز شیرانی

کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

*مؤلف مسئول:

گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
maryamamini1166@yahoo.com

تاریخ وصول: ۹۴/۰۱/۲۷

تاریخ تایید: ۹۴/۰۹/۲۵

پی‌نوشت:

این پژوهش با تایید گروه روان‌شناسی دانشگاه اصفهان بدون حمایت مالی نهاد خاصی انجام شده و ارتباطی با منافع نویسندگان ندارد. از همکاری دانشجویان شرکت‌کننده، قدردانی می‌گردد.

مقدمه

تکانشگری^۱، از مباحث مهم در روان‌شناسی بالینی است که قدمت نظریه‌پردازی در آن را می‌توان به دو هزار سال قبل در نظریات افلاطون، نسبت داد (۱). این مفهوم معمولاً با رفتارهای نسنجیده یا بدون فکر، تداعی شده و به عنوان یکی از حالات بالینی در اختلالات مختلف روان-شناختی و یا حتی به عنوان اختلالی مستقل، در نظر گرفته شده است که نیازمند مداخله‌ی بالینی می‌باشد (۲) البته پاسخ آنی و بدون فکر به موقعیت‌های مختلف، لزوماً حالتی منفی نیست بلکه در بعضی از موقعیت‌ها ارزش سازگاری دارد، به عنوان مثال واکنش سریع در موقعیت‌های مستعد تصادفات رانندگی، معمولاً بدون تفکر واضح قبل از عمل انجام می‌گیرد اما ارزش سازگارانه دارد. در این موارد، دیگر صحبت از تکانشگری ناسازگارانه یا ناکارآمد به میان نمی‌آید. بنابراین لازم است که بین تکانشگری کارآمد و ناکارآمد، تمییز قایل شد. آن چه در اکثر ابزارهای سنجش و مباحث بالینی تحت عنوان تکانشگری مطرح می‌شود، اغلب، تکانشگری ناکارآمد است. تکانشگری ناکارآمد به تمایل برای عمل بدون فکر قبلی اشاره دارد به طوری که منجر به اختلال در عملکرد فرد در جنبه‌های مختلف می‌شود (۳). در واقع افراد تکانشگر بر اساس احساسات لحظه‌ای خود عمل می‌کنند بدون این که قوانین یا ملاحظات خاص هر موقعیت را در نظر بگیرند (۴). مفهوم مشترک بین اکثر تعاریف رایج شده از تکانشگری، عمل کردن بدون تفکر است به طوری که فرد، در مورد پیامدهای رفتاری خاص در مورد خود و دیگران فکر نمی‌کند و به محض تمایل برای انجام یک رفتار، آن رفتار را بدون هیچ فیلتر ذهنی یا رفتاری، انجام می‌دهد. به عبارتی می‌توان تکانشگری را قطع ارتباط بین محرک‌های محیطی و پاسخ‌های فرد در محیط، قلمداد کرد (۳).

تلاش برای سنجش تکانشگری به صورت علمی، قدمتی بیش از پنجاه سال دارد (۳). از جمله شناخته شده‌ترین ابزارهای سنجش تکانشگری که در پژوهش‌های مختلف از جمله پژوهش‌های ایرانی، ویژگی‌های روان-سنجی آن‌ها تایید شده است، می‌توان به پرسش‌نامه‌های آیزنک، بارت، دیکمن و زاگرن، اشاره کرد (۵). در کنار ابزارهای ذکر شده، در سال‌های اخیر، ابزار جامعی نیز رایج شده که برگرفته از نظریه‌های شخصیت آیزنک و موری و پرسش‌نامه‌های شخصیتی این نظریه‌پردازان می‌باشد. این ابزار که مقیاس تکانشگری آیزنک و موری^۲ نامیده می‌شود، در واقع ترکیبی از آیت‌های پرسش‌نامه‌های شخصیت آیزنک و موری می‌باشد که به طور اختصاصی به سنجش تکانشگری پرداخته‌اند. روله^۳، این آیت-ها را به طور نظری، کنار هم قرار داده و به تدوین یک پرسش‌نامه‌ی

تکانشگری برخاسته از دیدگاه‌های آیزنک و موری پرداخته (۱) اما بر اساس جستجوی پژوهشگر، تاکنون ویژگی‌های روان‌سنجی این پرسش-نامه به طور تجربی و در قالب پژوهش، مورد بررسی قرار نگرفته است. در حالی که با توجه به پشتوانه‌ی نظری قوی این پرسش‌نامه، در صورتی که ویژگی‌های روان‌سنجی آن به طور مطلوبی به دست آید، می‌تواند کاربرد گسترده‌ای در زمینه‌های بالینی داشته باشد لذا پژوهش حاضر، به بررسی روایی و پایایی این ابزار در جمعیت دانشجویان پرداخته است.

معمولاً در مواردی که صحبت از رفتارهای تکانشی است، مشکلات مربوط به تمرکز و توجه نیز مطرح هستند زیرا ماهیت تکانشگری با پراکندگی توجه و فقدان تمرکز، توأم می‌باشد. به عنوان مثال در اختلال نقص توجه بیش‌فعالی، کمتر پیش می‌آید که مشکلات تکانشگری بدون مشکلات نقص در توجه مشاهده گردند (۶،۲). توجه^۴، اولین مرحله‌ی پردازش اطلاعات محسوب شده و زمینه‌ساز ثبت تمام اطلاعات دریافت شده از محیط و ذخیره‌ی آن‌ها در نظام حافظه‌ی هر انسانی می‌باشد. این فرآیند شناختی، از همان سنین نوباوگی و نوپایی آغاز و در مراحل مختلف تحول تا بزرگسالی، به تدریج پخته‌تر و کارآمدتر می‌گردد (۷). از یک منظر، می‌توان توجه را به ظرفیت ورود اطلاعات، جهت پردازش در نظر گرفت. هنگامی که صحبت از ظرفیت به میان می‌آید، به طور ضمنی دلالت بر محدودیت نیز مطرح می‌گردد. هر گونه اطلاعاتی که هدف توجه انسان قرار می‌گیرد، بخشی از این ظرفیت را به خود اختصاص می‌دهد. هنگامی که چند موضوع به طور همزمان، هدف توجه قرار می‌گیرند، فرآیند توجه و پردازش اطلاعات، تا جایی موثر و بدون اشکال خواهد بود که مجموع ظرفیت‌های لازم برای هر موضوع، بیش از مجموع ظرفیت توجه نباشد (۸). ظرفیت تقسیم توجه به منابع مختلف، خصیصه‌ای است که تحت عنوان توجه تقسیم شده^۵ مطرح است (۹). فرض بر این است که ظرفیت توجه تقسیم شده با افزایش سن، کاهش می‌یابد ولی هنوز توافق نظر در مورد آن نبوده و پژوهش‌های چندانی در جهت سنجش آن انجام نگرفته است (۱۰). به جز این موضوع، نقش متغیر توجه تقسیم شده می‌تواند در بسیاری پژوهش‌های بنیادی و کاربردی روان‌شناسی شناختی و پردازش اطلاعات، مورد توجه قرار گیرد. هر چند برای سنجش توجه تقسیم شده، بعضی از تکالیف آزمایشگاهی موجود است ولی در ابزارهای خودگزارشی، پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده^۶ از جمله معدود ابزارهایی است که به سنجش این متغیر می‌پردازد. در مورد این ابزار تا کنون پژوهش‌های بسیار محدودی انجام گرفته است که اطلاعات آن‌ها کاملاً هم‌سو نمی‌باشد. بنابراین سنجش خصوصیات روان-

^۴Attention^۵Divided Attention^۶Divided Attention Questionnaire^۱Impulsivity^۲Eysenck and Murray Impulsivity Inventory^۳Revelle

نمود. هم چنین روایی هم زمان این پرسش نامه را از طریق محاسبه ضرایب همبستگی آن با نمرات حاصل از تکالیف آزمایشی توجه تقسیم شده، بررسی نمودند که نتایج، حاکی از عدم تایید روایی آن بود (۱۰).

ج- نسخه‌ی یازده سئوالی پرسش نامه‌ی تکانشگری بارات^۳ (BIS-11): این ابزار، یک پرسش نامه‌ی خود گزارشی با ۳۰ آیتم است که در یک طیف لیکرت ۴ درجه‌ای، نمره گذاری می شوند. نمرات می توانند از ۳۰ تا ۱۲۰ متغیر باشند (۱۱). نمرات بالاتر، نشانگر تکانشگری بیشتر و نمرات پایین تر نشانگر تکانشگری کمتر می باشند. همسانی درونی این پرسش نامه توسط سازندگان آن بر روی جمعیت های دانشجویان، معتادین به مواد مخدر، بیماران روان پزشکی و زندانیان، در دامنه‌ی بین ۰/۷۹ تا ۰/۸۳ محاسبه شده است (۴). این پرسش نامه به زبان های مختلف ترجمه و ویژگی های روان سنجی آن در کشورهای مختلف غیر انگلیسی زبان، از جمله برزیل (۱۱)، کره‌ی جنوبی (۱۲)، ژاپن و ایتالیا (۱۱)، تایید شده است. در ایران نیز اختیاری و همکاران، ضرایب پایایی این پرسش نامه را در دامنه‌ی بین ۰/۴۷ تا ۰/۸۴ محاسبه کرده اند. هم چنین روایی پرسش نامه‌ی بارات در قالب روایی هم زمان، هم خوانی داخلی بین مقیاس ها و مقایسه‌ی گروه های شناخته شده، تایید شد (۵). با توجه به این که نسخه‌ی یازدهم پرسش نامه‌ی تکانشگری بارات به عنوان یکی از پر کاربردترین و معتبرترین ابزارهای سنجش تکانشگری در کشورهای مختلف و از جمله ایران، تایید شده است و نیز با توجه به این که دشواری در توجه، یکی از ابعاد اصلی این پرسش نامه را تشکیل می دهد، در پژوهش حاضر جهت بررسی روایی هم زمان دو پرسش نامه‌ی تکانشگری آیزنک و موری و توجه تقسیم شده، از پرسش نامه‌ی تکانشگری بارات استفاده شد.

نتایج

اغلب نمونه‌ی پژوهش، زن بودند به طوری که تنها ۴ نفر از آزمودنی ها مرد و ۱۹۶ نفر دیگر زن بودند. از نظر میزان تحصیلات، ۱۰ نفر در نیمه‌ی اول دوره‌ی کارشناسی، ۱۳۷ نفر در نیمه‌ی دوم دوره‌ی کارشناسی، ۵۱ نفر در دوره‌ی کارشناسی ارشد و ۲ نفر در دوره‌ی دکترا مشغول به تحصیل بودند. از نظر تاهل، ۱۴۴ نفر مجرد و ۵۶ نفر متأهل بودند. ضرایب پایایی مقیاس تکانشگری آیزنک و موری برای نمره‌ی کل و نمره‌ی کل در صورت حذف هر یک از آیتم ها در جدول ۱ ارایه شده است.

جدول ۱- نتایج ضرایب پایایی مقیاس تکانشگری آیزنک و موری

متغیر	آلفای کرونباخ	ضریب دونیمه سازی	آلفای کرونباخ در صورت حذف آیتم
نمره‌ی کل مقیاس	۰/۷۷	۰/۷۴	-
آیتم ۱			۰/۷۵

سنجی آن می تواند راه را برای بسیاری پژوهش های حوزه‌ی روان شناسی شناختی و پردازش اطلاعات، هموار سازد.

با توجه به این که تا کنون خصوصیات روان سنجی مقیاس تکانشگری آیزنک و موری به طور کلی و پرسش نامه‌ی تقسیم توجه در ایران، مورد بررسی قرار نگرفته است لذا هدف پژوهش حاضر بررسی روایی و پایایی این دو پرسش نامه در جمعیت دانشجویان می باشد.

روش کار

جامعه‌ی پژوهش، شامل تمام دانشجویان دانشگاه اصفهان می باشد که از میان آن ها ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی چند مرحله‌ای به عنوان نمونه، انتخاب شدند. به این صورت که از بین دانشکده ها، سه دانشکده (معارف، شیمی و مهندسی) به تصادف انتخاب و از بین دانشجویان آن ها تعداد ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی، انتخاب و مورد سنجش قرار گرفتند. معیارهای ورود شامل: تحصیل در دانشگاه اصفهان و داشتن رضایت آگاهانه برای شرکت و معیارهای خروج شامل عدم رضایت برای شرکت در پژوهش و تکمیل ابزار پژوهش به صورت ناقص بودند.

ملاحظات اخلاقی شامل کسب رضایت آگاهانه قبل از تکمیل پرسش نامه ها و محرمانه بودن اطلاعات هویتی دانشجویان پاسخ دهنده بود.

ابزار پژوهش

الف- مقیاس تکانشگری آیزنک و موری: این پرسش نامه ۲۳ آیتم دارد که در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای نمره گذاری می گردند. کمترین و بیشترین نمره، به ترتیب صفر و ۹۲ بوده و نمره‌ی بالاتر نشانگر سطح بالاتر تکانشگری می باشد. آیتم های ۴، ۵، ۶، ۱۸ و ۲۳ به صورت معکوس نمره گذاری می شوند (۱). همان طور که ذکر شد، ویژگی های روان سنجی این پرسش نامه تا قبل این پژوهش، گزارش نشده است.

ب- پرسش نامه‌ی توجه تقسیم شده (DAQ): این پرسش نامه توسط تان و وینگفیلد^۱ در ۱۹۹۵ طراحی شده و دارای ۱۵ آیتم است که در لیکرت ۵ درجه‌ای بر حسب میزان دشواری از ۱ تا ۵ نمره گذاری می شوند. نمرات پایین تر نشانگر سهولت و نمرات بالاتر نشانگر دشواری در توجه تقسیم شده می باشد. بیشترین نمره، ۷۵ و کمترین نمره، ۱۵ می باشد. ضریب پایایی این پرسش نامه در پژوهش تان و وینگفیلد، با آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و به شیوه‌ی باز آزمایی ۰/۶۳ محاسبه شد (۱۰). هم چنین همبستگی نمره‌ی کل با سن، ۰/۲۵ محاسبه شد ($P < ۰/۰۵$) اما همبستگی آن با جنسیت و تحصیلات، معنی دار نبود. هم چنین در پژوهش سالتوز و سیدلکی^۲، ضریب پایایی آن با روش های آلفای کرونباخ و باز آزمایی ۰/۸۷ و همبستگی نمره‌ی کل این پرسش نامه با سن، ۰/۱۹ محاسبه شد ($P < ۰/۰۵$) در حالی که همبستگی آن با جنسیت و تحصیلات، معنی دار

^۱Tun and Wingfield

^۲Salthouse and Siedlecki

مطابق جدول ۲، ضریب پایایی آلفای کرونباخ به سطح مطلوب (۰/۷۰) نزدیک بوده ولی ضریب پایایی دونیمه‌سازی از سطح قابل قبول، فاصله دارد. هم‌چنین نتایج این جدول نشان می‌دهند که با حذف آیت ۸، ضریب پایایی این ابزار به سطح مطلوب خواهد رسید. نتایج ضرایب همبستگی پیرسون بین دو پرسش‌نامه‌ی تکانشگری آیزنک و موری و توجه تقسیم شده، با پرسش‌نامه‌ی تکانشگری بارات، در جدول ۳ ارایه شده است.

جدول ۳- نتایج ضرایب همبستگی پیرسون بین دو پرسش‌نامه‌ی تکانشگری آیزنک و موری و توجه تقسیم شده با پرسش‌نامه‌ی تکانشگری بارات

معنی‌داری	ضریب همبستگی پیرسون	شاخص
۰/۰۰	۰/۴۷	مقیاس تکانشگری آیزنک و موری
		پرسش‌نامه‌ی تکانشگری بارات
۰/۰۲	۰/۴۱	پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده
		پرسش‌نامه‌ی تکانشگری بارات

مطابق جدول ۳، همبستگی نمرات هر دو پرسش‌نامه با نمرات تکانشگری بارات، معنی‌دار بوده لذا روایی هم‌زمان هر دو تایید می‌گردد. ضرایب همبستگی جهت بررسی روابط بین متغیرهای سن، جنس، تحصیلات و تاهل با نمرات دو پرسش‌نامه‌ی تکانشگری آیزنک و موری و توجه تقسیم شده در جدول ۴ ارایه شده است.

جدول ۴- نتایج ضرایب همبستگی پیرسون و دو رشته‌ای-نقطه‌ای جهت بررسی روابط بین متغیرهای سن، جنس، تحصیلات و تاهل با نمرات دو پرسش‌نامه‌ی تکانشگری آیزنک و موری و توجه تقسیم شده

معنی‌داری	ضریب همبستگی	شاخص
۰/۷۸	-۰/۰۲	سن
۰/۵۶	۰/۰۴	جنسیت
۰/۹۰	۰/۰۰	تحصیلات
۰/۸۹	۰/۰۰	تاهل
		پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده
۰/۰۹	-۰/۱۳	سن
۰/۱۲	۰/۱۰	جنسیت
۰/۵۹	۰/۰۳	تحصیلات
۰/۶۰	-۰/۰۳	تاهل

مطابق جدول ۴، بین نمرات هر دو پرسش‌نامه با هیچ یک از متغیرهای سن، جنسیت، تحصیلات و تاهل، همبستگی معنی‌داری وجود ندارد.

بحث

هدف پژوهش حاضر، بررسی پایایی و روایی دو پرسش‌نامه‌ی تکانشگری آیزنک و موری و توجه تقسیم شده در دانشجویان دانشگاه

آیت ۲	۰/۷۷
آیت ۳	۰/۷۶
آیت ۴	۰/۷۷
آیت ۵	۰/۷۸
آیت ۶	۰/۷۷
آیت ۷	۰/۷۷
آیت ۸	۰/۷۷
آیت ۹	۰/۷۸
آیت ۱۰	۰/۷۵
آیت ۱۱	۰/۷۷
آیت ۱۲	۰/۷۹
آیت ۱۳	۰/۷۶
آیت ۱۴	۰/۷۵
آیت ۱۵	۰/۷۵
آیت ۱۶	۰/۷۶
آیت ۱۷	۰/۷۵
آیت ۱۸	۰/۸۳
آیت ۱۹	۰/۷۵
آیت ۲۰	۰/۷۶
آیت ۲۱	۰/۷۷
آیت ۲۲	۰/۷۶
آیت ۲۳	۰/۷۷

مطابق جدول ۱، نتایج ضرایب آلفای کرونباخ و دونیمه‌سازی، نشانگر پایایی مطلوب مقیاس تکانشگری آیزنک و موری می‌باشد. هم‌چنین با حذف هر یک از آیتم‌ها تغییر چندانی در افزایش سطح پایایی ابزار، ملاحظه نمی‌گردد. بنابراین با حفظ تمام آیتم‌ها، پایایی آن تایید می‌شود. ضرایب پایایی پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده، برای نمره‌ی کل و نمره-ی کل در صورت حذف هر یک از آیتم‌ها در جدول ۲ ارایه شده است.

جدول ۲- نتایج ضرایب پایایی پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده

متغیر	آلفای کرونباخ	ضریب دونیمه‌سازی	آلفای کرونباخ در صورت حذف آیت
نمره‌ی کل مقیاس	-	-	-
آیت ۱	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۶۵
آیت ۲	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۶۵
آیت ۳	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۶۵
آیت ۴	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۶۶
آیت ۵	۰/۶۸	۰/۶۸	۰/۶۸
آیت ۶	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۶۶
آیت ۷	۰/۶۷	۰/۶۷	۰/۶۷
آیت ۸	۰/۷۰	۰/۷۰	۰/۷۰
آیت ۹	۰/۶۴	۰/۶۴	۰/۶۴
آیت ۱۰	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۶۶
آیت ۱۱	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۶۳
آیت ۱۲	۰/۶۴	۰/۶۴	۰/۶۴
آیت ۱۳	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۶۳
آیت ۱۴	۰/۶۴	۰/۶۴	۰/۶۴
آیت ۱۵	۰/۶۵	۰/۶۵	۰/۶۵

سن، این نتایج در تضاد با نتایج دو پژوهش قبلی در این زمینه قرار دارد که حاکی از ارتباط معنی دار سن با نمرات توجه تقسیم شده بودند البته باید این نکته را در نظر داشت که دامنه‌ی سنی پژوهش حاضر از گستردگی کافی برای پوشش دادن به دوره‌های سنی مختلف، برخوردار نبود. هم‌چنین ناهمگنی توزیع جمعیتی جنسیت، یکی از محدودیت‌های بزرگ این پژوهش بود. در حالی که در پژوهش‌های قبلی، دامنه‌ی سنی و پراکندگی جنسیتی گسترده‌تری نسبت به این پژوهش انتخاب شده بود (۱۳،۱۰). بنابراین می‌توان این طور استنباط کرد که احتمالاً در دوره‌ی سنی اوایل بزرگسالی یا همان دوره‌ی جوانی، رابطه‌ی معنی داری بین سن و دشواری در توجه تقسیم شده، وجود ندارد البته این فرضی است که برای تایید آن، نیاز به پژوهش‌های بیشتر می‌باشد. با توجه به این که هر دو متغیر تکانشگری و توجه تقسیم شده، بی‌ارتباط با دوره‌های سنی و تحولی نیستند، پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی، ویژگی‌های روان‌سنجی این دو در دوره‌های سنی مختلف، مورد بررسی قرار بگیرد.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج این پژوهش، به نظر می‌رسد مقیاس آیزنک و موری در صورتی که مورد توجه پژوهش‌های علمی قرار بگیرد، می‌تواند به عنوان ابزاری کارآمد در زمینه‌ی سنجش تکانشگری در جامعه‌ی علمی روان‌شناسی استفاده گردد. هم‌چنین مقیاس توجه تقسیم شده نیز با وجود محدود بودن پیشینه‌ی پژوهشی، بر اساس نتایج روان‌سنجی، می‌تواند به عنوان ابزاری کارآمد در حوزه‌های مربوطه، مورد استفاده قرار بگیرد البته این موضوع مستلزم انجام پژوهش‌های بیشتر است.

اصفهان بود. نتایج نشان داد که هر دو پرسش‌نامه، از پایایی و روایی قابل قبولی برخوردارند اما در مورد پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده، بهتر است که آیتم هشتم پرسش‌نامه حذف گردد.

همان طور که قبلاً اشاره شد، پرسش‌نامه‌ی تکانشگری آیزنک و موری، اولین بار در همین پژوهش مورد بررسی‌های روان‌سنجی قرار گرفت و لذا نتایج این پژوهش را می‌بایست از نخستین گزارش‌های پژوهشی مبنی بر ویژگی‌های روان‌سنجی این ابزار در نظر گرفت اما پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده، پیش از این در چند پژوهش از جمله پژوهش‌های تان و وینگفیلد و سالتوز و سیدلکی (۱۰)، بررسی شده بود. نتایج پژوهش حاضر، به لحاظ تایید پایایی این ابزار با نتایج دو پژوهش پیشین، هم‌سو ولی میزان ضرایب پایایی به دست آمده در این پژوهش، کمتر از میزان به دست آمده در دو پژوهش قبل بوده و دوم این که نتایج پایایی به دست آمده در این پژوهش، پیشنهاد می‌کند که آیتم هشتم این مقیاس، بهتر است حذف گردد. پیش از این، در پژوهش سالتوز و سیدلکی (۱۰)، از روش روایی هم‌زمان برای سنجش روایی این پرسش‌نامه استفاده شده بود که نتایج، نشانگر عدم تحقق روایی این ابزار بود اما نتایج پژوهش حاضر، ناهم‌سو با آن، موید روایی هم‌زمان پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده بود.

هم‌چنین نتایج پژوهش حاضر نشان داد که هیچ یک از متغیرهای سن، جنسیت، تحصیلات و تاهل با نمرات حاصل از پرسش‌نامه‌های تکانشگری آیزنک و موری و توجه تقسیم شده، معنی دار نمی‌باشد. در مورد پرسش‌نامه‌ی توجه تقسیم شده، این یافته برای متغیرهای جنسیت و تحصیلات، با نتایج پژوهش‌های پیشین، هم‌سو می‌باشد اما در مورد متغیر

References

- Berk LE. [Developmental psychology]. Seyed Mohammadi Y. (translator). Tehran: Arasbaran; 2013: 357. (Persian)
- Claes L, Vertommen H, Braspenning N. Psychometric properties of the Dickman Impulsivity scale. *Pers Individ Diff* 2000; 29: 27-35.
- Dadsetan P. [Developmental psychopathology]. Tehran: Samt; 2010: 231. (Persian)
- Diemen LV, Szobot CM, Kessler F, Pechansky F. [Adaptation and construct validation of the Barratt Impulsiveness Scale (BIS-11) to Brazilian Portuguese for use in adolescents]. *Rev Bras Psiquiat* 2007; 29(2): 153-6. (Spanish)
- Ekhtiari H, Safaei H, Esmaeeli Javid G, Atefvahid MK, Edalati H, Mokri A. [Reliability and validity of Persian versions of Eysenck, Barratt, Dickman and Zuckerman questionnaires in assessing risky and impulsive behaviors]. *Iranian journal of psychiatry and clinical psychology* 2008; 3: 326-36. (Persian)
- Halgin RP, Whitbourne SK. [Abnormal psychology]. Seyed Mohammadi Y. (translator). Tehran: Ravan Publications; 2013: 270. (Persian)
- Lee SR, Lee WH, Park JS, Kim SM, Kim JW, Shim H. The study on reliability and validity of Korean version of the Barratt Impulsiveness Scale-11-Revised in nonclinical adult subjects. *J Korean* 2012; 51: 378-86.
- Mulligan NW, Hartman M. Divided attention and indirect memory tests. *Memory Cogn* 1996; 24(4): 453-65.
- Revelle W. Extraversion and impulsivity. In: Nyborg H. (editor). *The scientific study of human nature: Tribute to Hans J. Eysenck at eighty*. Philadelphia: Elsevier Science; 1997: 189-212.
- Salthouse TA, Siedlecki KL. Reliability and validity of the divided attention questionnaire. *Aging Neuropsychol Cogn* 2005; 12: 89-98.
- Whiteside SP, Lynam DR. The five factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Pers Individ Diff* 2001; 30: 669-89.
- Woollacott M, Shumway-Cook A. Attention and the control of posture and gait: A review of an emerging area of research. *Gait Posture* 2002; 16: 1-14.
- Tun PA, Wingfield A. Does dividing attention become harder with age? Findings from the divided attention questionnaire. *Aging Cogn* 1995; 2: 39-66.